

אנדרטה ל"תל-אביב הקטנה

ציור קיר מונומנטאלי של נחום גוטמן

— מאת רחל אנגל —

שירים בידו האחת, פרח בשניה — יש כאן יותר מפרובוקציה לניחוש מי הם השניים.

לבסוף, יש כאן כמו תיאור סמלי — דמות ירח שפניו אולי פני אשה המורשת שתי ידיה לברכה, ורועותיה הובקות את העיר כולה, למן העבר הרומאנטי ועד לעתיד מלא התקוות. ציור-קיר כזה, מיבחנו האמנותי, תלוי במידה רבה באופן השתלבותו בסביבתו. ניסינו לראות בשעות שונות של היממה ולא הצלחנו, בערב עדיין אין התאורה מופעלת, ובשעות היום — טרם הושלמו עבודות הבנייה סביב. לפי שעה, רק נתקבל הרושם שגוש המדרגות-הנעות מפריע לראות את הקיר בשלמותו, ואולי גם זעירות מדי הדמויות שבקיר הגדול הזה. אולם על עצם הרעיון ועל המלאכה יש לברך. אין ספק שה"קיר" מוסיף פאר עם קצת "נשמה יתירה" לבית התכליתי, הפונקציונאלי הזה.

ציורי-פורים ונופים של אריה זליגפלד

בגלריה הלוי מציג הצייר אריה זליגפלד, חבר קבוץ גבעת ברנר, ארבעים ציורי-שמן, גוונים וצבעי-מים — בהן שתי תמונות "אקטואליות" המתארות מגילת פורים. המעניינת ביותר שתיים אלו היא התמונה מס' 1 גדולת הממדים השופעת עליוות במסיכות ובתחפושות עשירות-הצבעים. שער הי ציורים, נושאם בדרך כלל נופים, כמו למשל, ה"פינה בעיר", צבע שמן קטנטן שבו, הקומפוזיציה מגובשת היטב ומאוזנת יותר ממרבית צבעי-השמן האחרים כאן.

נראה, שהצייר מזדהה יותר עם האקוורל, בו הוא מוצא ביטוי התולס יותר את מזגו — ראה למשל, את האקוורלים הקלים, השקופים, הרוטטים, בדרך לירושלים, או "מול חדרים", או את תמונת "הטרקור בחג".

ספר ה"דייגים" למשה גת

משה גת שציורי ה"קורידה" שצייר בספרד אשתקד, תלויים עכשיו בגלריה של אייבי גתן, הוציא לאור בימים אלה ספר-אלבום המוקדש לנושא "דייגים" — "לדייגים אשר לחופי ישראל, מכסיקו ופורטוגל", כפי שנאמר בסתח הספר, (הוצאת עם הספר, ופוס אוטו-סט, אמנים מאוחדים).

ביד בטוחה ובקו נמרץ והחלטי עיצב כאן משה גת טיפוסים שונים, מפרטי פרטים של קללתר פנים — יש שהצייר אינו נותן כאן אלא קטע פנים, עיניים חוטם ושפתיים, מעין "קלוז-אפ" בעל מבט הודר — ועד תיאורי הדמות המלאה, לפעמים אף קבוצת דמויות וסביבתה. פה ושם גם הוציאה סדרה בודדה או גוף של נמל, ללא דמויות כלל, נופי סביבתם של הדייגים. גת

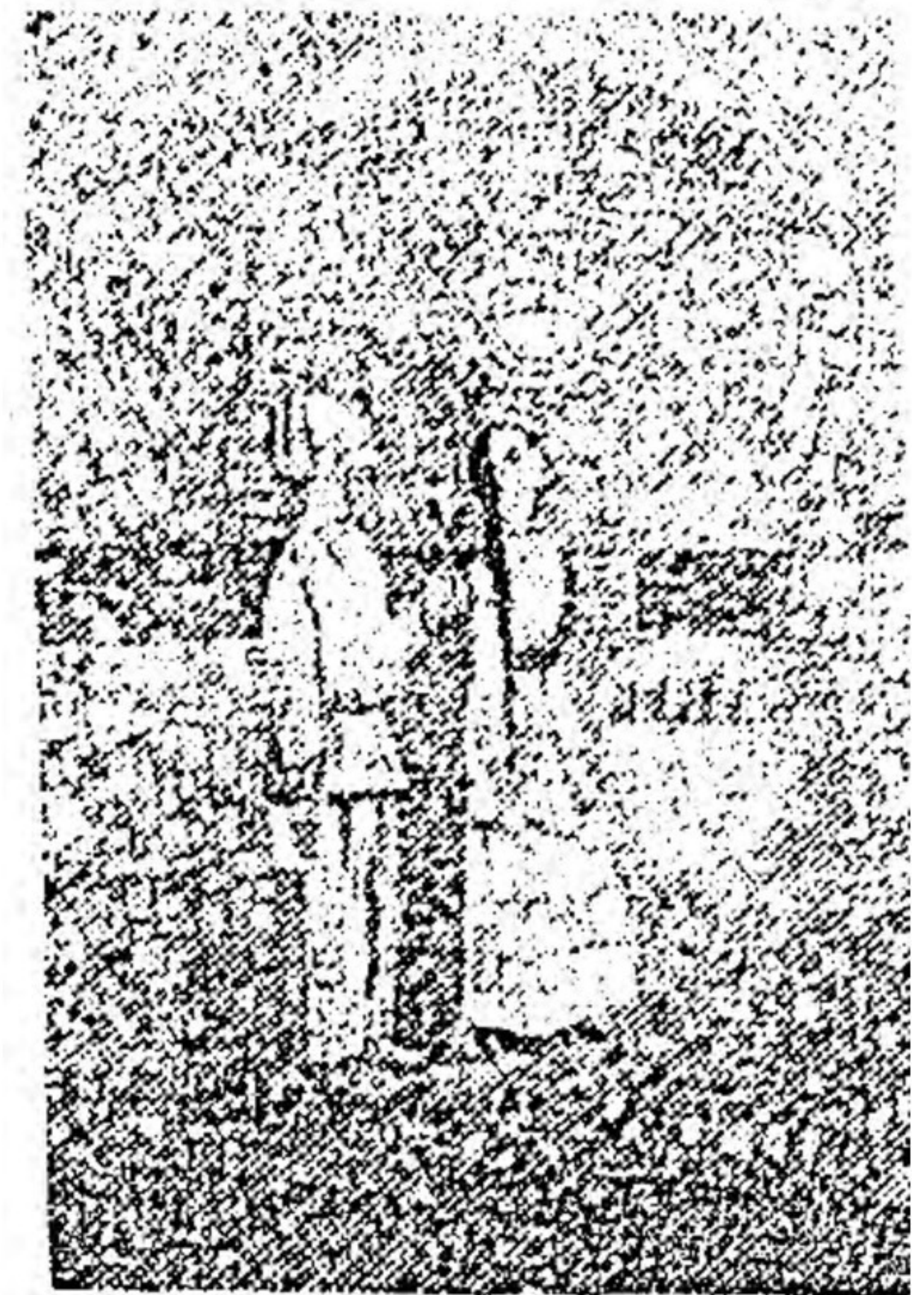
אביב, על פנס-הרחוב הראשון, על הקונצרט הראשון, והוא מסיים ומקונן על בתים ראשונים שנימחו ללא שיעור, על עצי שקמים שגודעו, פרדסים ש"נעקרו, על בית-ועד-העיר הראשון שנהרס ללא רחמים, גם זוכרי ראשי-תך עתידים להימחות כעקבות בחול", הוא אומר אל עירו, ולכן "חקקי זכרונותיך על לבבות צעירים."

ועל כן, טבעי היה כי בשעה שהח" ליטו האחים מאיר להקים אנדרטה מתאימה ל"נכס האחרון שהזכיר את תל-אביב של אז", כלומר, בנין הגימ" נסי ה"הרצליה" שבמקומו הוקם "מגדל שלום" שלהם, טבעי והגיוני היה כי יבחרו בנחום גוטמן, מה גם, שבתח" רות שעליה הוברז ב-1961 (שגוטמן סירב להשתתף בה) הוכחה צידקת הטענה, כי "בעניין זה אין לגוטמן מתחרים."

ה"אנדרטה" שמגיש לנו נחום גוטמן בצורת קיר-פסיפס המשתרע על פני שבעים וחמישה מטרים מרובעים באולם הכניסה (השמאלי) למגדל שלום מאיר, היא אולי גם "אנדרטה" ליצירתו של הזמן עצמו, כעין תמצית סיפורי תל-אביב שלה. הקיר מורכב תמונות המונות המספרות כל אחת קטע, סצינה מתוך תולדות העיר. בי- סצינה הראשונה — שיירות גמלים, סירות דייגים ובהן גם אניית קיטור בחוף יפו, בשער של פרדס גדול וירוק הגובל עם רחוב הרצל נראים שלושת ערבים מעשני נרגילה. אחר כך מסופר בצהוב על חולות תל-אביב, על צינור המים הציבורי שהונח ברחוב הרצל, על בניין הגימנסיה "הרצליה", על הרופא ד"ר היסין הרכוב על חמורו, כשבידו השמשיה המחציקה, על העולים, בני העליה השנייה, הבאים מהנמל, צעירים חסו" נים מצויידים במזוודה קטנטונת.

הקטע העיקרי של הקיר, מעין ציר מרכזי של הסיפור-בתמונה כולו הוא ציור באדום שבמרכזו — אחת הסצני-נות הבולטות, המגובשות והדרמטיות ביותר בקיר כולו: פנס-הרחוב, ה"לוקס" הראשון בעיר וקומץ האנשים המרימים ראשיהם אל האור הגדול, זחוקי צללים דקים-ארוכים שולחים ופותיהם על מלבן האדמה שעליה הם עומדים. פועלי בניין ראשונים נראים כאן, צילי פועמניהם של נמלים טעוני תפוזים, יללת חנים איוושת גלי הים מתמזגים עם צילי זקונצרט הראשון שכל השכונה מת-נספת כדי להאזין לו. צמד צעירים — היא בצמתה הארוכה, בלבושה הבעת פניה המזכירים את לאה מן הדיבוק, הוא — ברובשקה, ספר

היום, לאחר שמיבנים תמימונים — אף כי אולי רעועים כלשהו ומטים-ליפול — נהרסו, ופינות-חמד ישנות, ספוגות-סנטימנטים בעיר העברית הראשונה חוסלו — גוברים והולכים בקרבנו הגעגועים אל ימי ראשיתה של העיר; היום נחלצים רבים להצהיר הצהרות אהבה לאותה "תל-אביב הקטנה", הישנה. אך מעטים הם שפרשת-האהבים שלהם עם עירם עוד נוב-עת מימי בעוריה של זו, ימים שבהם עדיין צעירה ותמימה היתה העיר.

נחום גוטמן: קטע מתוך ציור-הקיר

אחד המעטים האלה — מאהב וותיק, נלהב ונאמן — הוא נחום גוטמן. הוא צייר את תל-אביב תמיה, בכל הציורים שלו, למן הראשונים מלפני ארבעים שנה ויותר, ועד לאחרון שבהם. לפני כמה שנים אף כינס נוטמן סרקי זכרונות ל"פרשת-אהבים" זו בספרו "עיר קטנה ואנשים בה מעט" שבו הוא מספר בטקסט ציורי וציורים סיפוריים רבייקסם ותום על ראשיתה של אחות-בית. היא תל-

איננו שואף להבליט את השוני שבין טיפוסי הדייגים הללו, להיסך: ניכר שאין כוונתו להדגיש אלא את המאחד אותם, את חמשותף לדייגי כל העולם — הנימה האנושית, — אולי ה"סרול-טרית", לשבחיו של הספר-האלבום יש לציין גם את הסורמט הקטן והנוח, חענוג ממש להחזיקו ביד, לאחר אלבומי-הענק שנוהגים להוציא אצלנו לאחרונת